

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma arkusza:</i>	MPO-R1_1P-202
<i>Termin egzaminu:</i>	Termin główny – czerwiec 2020 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	3 sierpnia 2020 r.

Obszar standardów	Opis wymagań
Tworzenie informacji	Napisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Temat 1. Wyznanie win i jego wpływ na postawy i zachowania bohaterów literackich. Porównaj sposoby kreacji Andrzeja Kmicica zawartych w załączonych fragmentach *Potopu* Henryka Sienkiewicza oraz określ formę przedstawienia wyznania win i jego funkcję w utworze.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU 1 (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.

0–2

- a) określenie okoliczności wyznania grzechów/win (np. odwołanie do biografii bohatera i wskazanie, że obie spowiedzi poprzedza nieumyślna zdrada Kmicica, jego upadek moralny oraz pragnienie odnowy),
- b) różny charakter wyznania: spowiedź wobec Boga (spowiedź religijna) i wyjawienie win wobec ojczyzny (otwarcie przed królem serca i duszy; zwierzenie),
- c) podobny schemat wyznania (skrucha, przyznanie się do win, rozgrzeszenie i przebaczenie),
- d) różne znaczenie spowiedzi dla bohatera: świadomość odnalezienia drogi (fragmenty 1. i 2), ulga z powodu zrzucenia ciężaru win oraz uzyskania królewskiego przebaczenia (fragment 2.).

Fragmenty 1. i 2.

2. Spowiedź i sposób jej przedstawienia, np.

0–4

- a) zaprezentowana przez narratora trzecioosobowego, który objaśnia stan ducha bohatera (zna jego psychikę, dostrzega jej przemiany),
- b) narrator jako arbiter, moralista (stawia pytania retoryczne, formułuje oceny i daje interpretacje),
- c) przemilczenie przez narratora treści spowiedzi (dostrzeżenie, że narracja koncentruje się na zachowaniu i przeżyciach Kmicica **po spowiedzi**),
- d) spowiedź wpisana w porządek religijny (poprzedzona nabożeństwem, zamknięta rozgrzeszeniem i pokutą),
- e) znaczenie spowiednika (ksiądz Kordecki – przeor jasnogórski),
- f) znaczenie miejsca i czasu (przestrzeń kościoła – domu Boga, pustka, cisza, noc).

3. Kreacja Kmicica, jego postawa i zachowanie, np.

0–5

- a) silne pragnienie odnowy (*szczerą chęć poprawy; cała dusza młoda rwała się w nim ku uczynkom*),
- b) przyjęcie pokuty zadanej przez spowiednika,
- c) znaki pokuty: leżenie krzyżem, biczowanie (*kazał się przed spoczynkiem ćwiczyć, aż mu barki i plecy krwią spłynęły; co dzień grzbiet jego krwawił się pod kańczugiem*),
- d) trudności w wyrzeczeniu się pychy (*kazano mu praktykować pokorę i to było jeszcze cięższe, bo jej w sercu nie miał, przeciwnie, pychę miał i chępliwość*),
- e) świadomość wyzbycia się ciężaru (*zbył się pan Andrzej brzemienia, pod którym już prawie upadał*),
- f) poczucie wewnętrznej wolności, wyzwolenia (*było mu lekko, dobrze i wesoło*),

- g) wrażenie narodzenia się na nowo, „odrodzenia” (*generalną spowiedź z całego życia odbył, jak czynią konający*),
- h) upewnienie się w odnalezieniu właściwej drogi (*Gdzież się podziały te czasy, gdy stał jakoby na rozdrożu, pytając się siebie, którądy iść; gdzież te czasy, w których nie wiedział, co począć, w których wszędy spotykał się ze zwątpieniem i sam począł tracić nadzieję?*),
- i) poczucie szczęścia i wdzięczności (*W sercu miał tedy modlitwę, radość i wdzięczność*),
- j) wiara w przyszłość, w zwycięstwo.

Fragment 3.

4. Wyznanie win i sposób jego przedstawienia, np.

0–4

- a) zaprezentowane z perspektywy bohatera (dominuje jego wypowiedź),
- b) nasycone silnymi emocjami widocznymi w języku wypowiedzi bohatera (np. wykrzyknienia, pytania retoryczne, emocjonalne słownictwo, zdania urywane),
- c) uzupełnianie świata przeżyć bohatera przez komentarze narratora skoncentrowane na opisach zmian fizjonomii (*łzy puściły się z oczu rycerza; z wypiekami na twarzy, z oczyma płonącymi gorączką...*) i gwałtownych ruchów ciała (*zerwał się z łóża, chwycił wiszący nad nim krucyfiks; cały począł się trząść z uniesienia i gorączki; zerwał się nagle z łóża i padł jak długi do nóg królewskich*),
- d) wyznanie grzechów/win wpisane w porządek społeczny (dotyczą one naruszenia zasad moralnych i społecznych: *Jam banit, jam zdrajca, jam krzywoprzysięzca*),
- e) elementy rytuału spowiedzi religijnej (symboliczne gesty, królewskie „rozgrzeszenie” i wybaczenie),
- f) znaczenie spowiednika (król Jan Kazimierz – władca, ojciec pełen dobroci i miłosierdzia),
- g) znaczenie okoliczności i miejsca (choroba, łóżo umierającego).

5. Kreacja Kmicica, jego postawy i zachowania, np.

0–5

- a) szczere wyznanie win (*jam to Radziwiłłowi służył i wraz z nim ciebie, miłościwy panie, i ojczyznę zdradził*),
- b) silne uniesienie emocjonalne, gwałtowność wzruszeń i uczuć,
- c) żal za grzechy,
- d) znaki żalu: bicie się w piersi, słowa *Mea culpa! mea culpa!*,
- e) świadomość zwycięstwa nad sobą (*bom sam własne dawne uczynki przeklął i z tej piekielnej drogi dawno nawrócił*),
- f) wyzbycie się pychy (*więcem Babinicza imię przybrał i całą Rzeczpospolitą przejechałszy, do Częstochowy się dostałem. Czyli tam jakie zasługi położył, niech ksiądz Kordecki zaświadczy*),
- g) nadzieja na spełnienie narzuconej sobie pokuty (*Dniem i nocą myślałem tylko o tym, by szkody ojczyźnie nagrodzić, krew za nią wylać*),
- h) oddanie swego losu w ręce króla, oczekiwanie na miłosierdzie i przebaczenie,
- i) pragnienie oczyszczenia swego imienia, odzyskania sławy i honoru (*Dniem i nocą myślałem tylko o tym, by [...] samemu do sławy i uczciwości powrócić*),
- j) rozładowanie wzruszeń i uczuć (psychiczne oczyszczenie – *katharsis*).

6. Funkcja wyznania win w *Potopie*, np.

0–3

- a) spowiedź jako podstawa przemiany i odnowy moralnej bohatera,
- b) analogia rytmu przemian wewnętrznych bohatera i przemian historycznych jako realizacja idei „dla pokrzepienia serc” (wiara w moc duchową narodu, w zwycięstwo nad wadami narodowymi, nadzieja na przyszłość).

- c) spowiedź jako element biografii bohatera skonstruowanego na miarę historycznych potrzeb narodu (budujące *exemplum* moralne dla czytelników),
- d) łączenie pozytywnej wartości człowieka z głęboką religijnością, umiłowaniem ojczyzny, heroicznym działaniem dla niej.

7. Podsumowanie

0–3

pełne, np. funkcjonalne i pogłębione uogólnienie wszystkich aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i różnic wynikających z zestawienia tekstów, określenie funkcji motywu w powieści;

3 pkt

częściowe, np. funkcjonalne uogólnienie wybranych aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i/lub różnic wynikających z zestawienia tekstów;

2 pkt

próba podsumowania, np. uogólnienie jednego z aspektów ujętych w temacie, a dotyczącego podobieństw lub różnic wynikających z zestawienia tekstów.

1 pkt

Temat 2. Dokonaj interpretacji porównawczej fragmentów tragedii Sofoklesa *Antygona* i utworu Williama Szekspira *Hamlet*. Szczególną uwagę zwróć na refleksje dotyczące człowieka i jego roli w świecie oraz na sposoby ich przedstawienia.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU 1 (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

1. Zasada zestawienia, np.

(0–3)

- a) podobieństwo formalne: ten sam gatunek (dramat) i forma wypowiedzi (monolog),
- b) różny sposób kształtowania wypowiedzi: *Antygona* – liryczna pieśń Chóru, *Hamlet* – monolog wewnętrzny bohatera, ujawniający jego przekonania oraz stan duchowy i podświadomość (*soliloquium*),
- c) podobieństwo tematyczne: rozważania filozoficzne, których istotą jest odpowiedź na pytania dotyczące ludzkiej kondycji, porządku świata i miejsca w nim człowieka,
- d) różne koncepcje człowieka i jego roli w świecie (optymizm, wiara w możliwości człowieka – pesymizm, sceptycyzm wobec przekonań o wielkości człowieka),
- e) różny czas powstania dzieł (starożytność – XVII wiek),
- f) odmienne okoliczności historyczne, społeczne i wyznawane wartości jako podstawa różnych koncepcji człowieka.

Antygona

2. Refleksje na temat człowieka i jego roli w świecie, np.

(0–5)

- a) człowiek jako istota wielka i potężna, konstruująca własny los (*A sił potęgę, które w duszy tleją, / Popchnie on zbrodni lub cnoty koleją*),
- b) rozum jako podstawa jego potęgi (człowiek *wszystko rozumem zwycięży*),
- c) rozum jako siła zdolna podporządkować naturę tak, by służyła potrzebom człowieka (ujarzmianie i przeobrażanie natury, wykorzystywanie jej darów),
- d) rozum jako sposób porządkowania świata i życia (kultura: mowa, pismo, architektura; prawo jako podstawa życia społecznego),
- e) ograniczeniem wolności człowieka jego śmiertelność (człowiek podlega śmierci, nie ujdzie jej wyrokom, nawet rozum nie może tego zmienić),
- f) konieczność podporządkowania się człowieka wyższemu, boskiemu łaadowi świata,
- g) podleganie (mimo wolności człowieka) ocenie bogów,

h) zbytne zaufanie rozumowi przyczyną pychy, która prowadzi człowieka do klęski.

3. Sposób przedstawiania refleksji, np.

(0–4)

- a) forma filozoficznego dyskursu,
- b) kompozycja podkreślająca uniwersalizujące ujęcie podjętego problemu (retoryczny tok wypowiedzi: teza, argumentacja, podsumowanie wyводу),
- c) nagromadzenie aforyzmów i maksym, sentencjonalność wypowiedzi,
- d) zdania oznajmujące, spokojny rytm wypowiedzi,
- e) hiperbolizacja dokonań człowieka,
- f) słownictwo podniosłe,
- g) patos.

Hamlet

4. Refleksje na temat człowieka i jego roli w świecie, np.

(0–5)

- a) człowiek jako istota nieokreślona, pełna sprzeczności,
- b) cielesność („zwierzęcość”) jako przyczyna małości człowieka,
- c) skoncentrowanie się na wartościach biologicznych jako podstawa bytu ludzkiego,
- d) rozum jako znak wyższości człowieka, dar Boży (*Boski rozum*),
- e) niewykorzystanie możliwości rozumu źródłem klęski człowieka,
- f) człowiek jako istota zagubiona w świecie, pozbawiona drogowskazów,
- g) niemożność skorzystania z wolności, niezdolność do działania,
- h) nadmierne rozpatrywanie skutków przyczyną lęku przed podjęciem decyzji,
- i) moralność i honor jako niewystarczająca pomoc we wcieleniu słów w czyn.

5. Sposób przedstawiania refleksji, np.

(0–4)

- a) forma „rozmowy z samym sobą”, nakierowanej na poznanie prawdy o sobie i świecie,
- b) kompozycja podkreślająca dwoistą naturę rozważań (część I – wypowiedź uniwersalizująca, „ogólnoludzkie przesłanie”, część II – zapis wątpliwości i dylematów moralnych bohatera),
- c) pozorna dialogiczność wypowiedzi (sygnalizowana wykrzyknieniami, zdaniami pytającymi, przytoczeniem cudzych słów),
- d) zróżnicowana składnia, zmienny rytm wypowiedzi,
- e) słownictwo dosadne obok poetyckiego i podniosłego,
- f) ekspresywność i dramatyzm wypowiedzi jako sposób wyrażenia dynamiki przeżyć bohatera.

6. Konteksty interpretacyjne, np.

(0–2)

- a) kontekst filozoficzny,
- b) kontekst literacki,
- c) kontekst historyczny.

7. Podsumowanie

(0–3)

pełne, np. funkcjonalne i pogłębione uogólnienie wszystkich aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i różnic wynikających z zestawienia tekstów, wyjaśnienie różnic odwołaniem do kontekstów;

3 pkt

częściowe, np. funkcjonalne uogólnienie wybranych aspektów ujętych w temacie, a dotyczących podobieństw i/lub różnic wynikających z zestawienia tekstów;

2 pkt

próba podsumowania, np. uogólnienie jednego z aspektów ujętych w temacie, a dotyczącego podobieństw lub różnic wynikających z zestawienia tekstów. **1 pkt**

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, **2 pkt**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. **1 pkt**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **2 pkt**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. **1 pkt**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, (8 p.)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, (6 p.)
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, (4 p.)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, (2 p.)
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. (1 p.)

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), (2 p.)
 - poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); na ogół poprawna interpunkcja. (1 p.)
- Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY

0–4